

Нагласи и практики по отношение на сексуалното и репродуктивно здраве и трафик с цел сексуална експлоатация сред жени от селски региони (6 населени места от област Русе и 2 населени места от област Разград)

Фрагменти от проучване

Проучването е направено в периода януари-март 2007 г. като допълнение на проведени дискусии във фокус групи с жени от същите населени места. Целта на проучването е да определи нивото на употреба на контрацептиви сред целевите групи, предпочитани контрацептивни методи, достъпът до здравни грижи в областта на сексуалното и репродуктивно здраве (СРЗ), както и нагласите по отношение трафика на хора с цел сексуална експлоатация.

Проучването обхваща 218 респондента от 8 населени места. Попълнените въпросници бяха анонимни.

Самоидентификацията на респондентите по етнически признак включва българи, български турци и роми. Посочени са и други етнически групи (почти изцяло татари), които не са взети предвид, поради малкия им брой (общо 4 случая). Средната възраст на респондентите е 30 години, като всички са жени.

В голямата си част респондентите са от ромски произход, следвани от български турци. Въпросниците бяха разпространявани с фокус върху тези групи, тъй като предварителните данни по отношение на трафика с цел сексуалната експлоатация показваха, че те са особени уязвими на това явление. Същевременно тези групи имат и най-ограничен достъп до здравни грижи и особено в областта на СРЗ. В *Таблица 1* са представени резултатите по етнически признак по отношение на образователното равнище на респондентите.

Таблица 1.

Образователно равнище	Роми	Българи	Турци	Общо
Основно образование	47	2	17	66
Средно образование	11	31	42	84
Висше образование	0	13	13	26
Без образование	33	0	4	37
Общо	91	46	76	213¹

Първият въпрос в областта на СРЗ бе “*Откъде сте чували за начините за предпазване от нежелана бременност?*”. В *Таблица 2* са дадени резултатите по етнически признак, като броят на отговорите надвишава 214, тъй като е даван повече от 1 отговор. Като цяло най-честият източник на информация, свързан с начини за предпазване от нежелана бременност, е медицинско лице. По етнически признак обаче има известни различия. Например сред ромите такъв източник са приятелите, докато голяма част от българите посочват медиите.

Таблица 2.

Източници	Роми	Българи	Турци	Общо
Медицински специалист	36	29	52	117
Приятели	46	26	30	102
Използващи някакъв метод на контрацепция	13	14	12	39
Медии	16	22	19	57
Общо	111	91	113	315

¹ Една жена от турски произход не е отговорила на този въпрос

Следващите два въпроса бяха “Кои от изброените методи за предпазване от нежелана бременност сте използвали?” (Таблица 3.) и “Кои от изброените методи за предпазване от нежелана бременност използвате сега?” (Таблица 4.). Сравнението между тези два въпроса показва намаление на нивото на ползвани контрацептиви като цяло. Основното обяснение на този резултат идва от факта, че повечето от респондентите са женени и разчитат на прекъснатия полов акт като метод за контрацепция. Правят впечатление големия брой неизползващи никакъв метод за предпазване от нежелана бременност (основно сред ромите), както и използването на прекъснатия полов акт като метод на контрацепция, който е един несигурен начин за предпазване от нежелана бременност.

Таблица 3. Кои от изброените методи за предпазване от нежелана бременност сте използвали?

Метод	Роми	Българи	Турци	Общо
Кондоми	9	26	22	57
Хормонални таблетки	8	19	10	37
Спешна контрацепция	11	4	6	21
Прекъснат полов акт	50	22	47	119
Никакъв метод	33	4	14	51
Общо по вид:	111	75	99	285

Таблица 4. Кои от изброените методи за предпазване от нежелана бременност използвате сега?

Метод	Роми	Българи	Турци	Общо
Кондоми	6	14	15	35
Хормонални таблетки	9	11	11	31
Спешна контрацепция	8	3	4	15
Прекъснат полов акт	47	19	48	114
Никакъв метод	35	10	15	60
Общо по вид:	105	57	93	255

Следващите три въпроса бяха свързани с практиките на жените да разговарят по теми, свързани с начините от предпазване от нежелана бременност. Първият въпрос беше “Говорите ли си с приятелки за предпазване от нежелана бременност?”. В някои населени места и особено сред групата “роми” отговорът е почти изцяло “рядко”, а същевременно в други населени места по такива въпроси ромите дискутират често. Обяснението на това противоречие е свързано с принадлежността на ромите към различни групи, където културните стереотипи (включително по тези въпроси) силно се различават. Това наблюдение бе потвърдено и от резултатите в проведените дискусии във фокус групите.

Таблица 5. “Говорите ли си с приятелки за предпазване от нежелана бременност?”

	Роми	Българи	Турци
Често	24	11	17
Понякога	21	5	10
Рядко	45	30	50

Следващият въпрос (“Ако говорите за предпазване от нежелана бременност, Вие повече съветвате или получавате съвети?”) имаше за цел да покаже самочувствието на респондентите за даване на съвети по въпроси свързани с контрацепцията. Резултатите сочат, че българите и турците имат по-голямо самочувствие да съветват по такива въпроси, което може да бъде обяснено и с по-

високото им образователно равнище, както и с по-честата употреба на контрацептивни средства.

Последният въпрос от тази група бе свързан с готовността на респондентите да задават въпроси, свързани с контрацепция на медицинско лице. Общо в 59% от случаите жените не биха попитали медицинско лице такъв въпрос. Проведените фокус групи показаха, че за част от жените (от ромски произход) това би им създавало притеснение, докато за жените от български произход, както и по-младите жени от турски произход, считат, че са достътъчно подготвени по въпросите на контрацепцията.

Следващите две групи въпроси бяха свързани с аборта и раждането. Средният индекс на абортите е 2,14, като най-висок е сред ромите (2,95), а най-нисък сред българите (1,62). При турците числото е 1,86. Най-големият брой аборти е отбелязан от жена с ромски произход: 10 аборта. В общи линии броя на извършените аборти корелира с образователното равнище и нивото на употреба на контрацептиви. Тези данни, съчетани с резултатите от дискусиите в проведените фокус групи, могат да доведат до извода, че абортът се възприема като контрацептивен метод и особено за ромите в някои от населените места, обект на изследването.

На въпроса *“Къде е извършван абортът?”* близо 26% от ромите посочват “в домашни условия”. Тези резултати показват висок риск от усложнения и смъртност, следствие от липсата на безопасна среда и рискови практики при извършване на процедурата. Въпроси като кой е извършвал абортите, какви са причините за извършването им в домашни условия, не са обект на настоящото изследване.

По отношение на ражданията, средният брой деца е 2,26, като най-многодетни са ромите – средно 3,18 деца, а с най-малко деца са българите (1,58). При турците средният брой деца е 2,02. Най-много деца са посочили жена от турски и ромски произход – по 8. Трябва да се отбележи обаче, че жената от турски произход е на възраст над 50 години и такива случаи при по-младите не са посочени. И тук, както и при абортите, респондентите от ромски произход декларират голям брой раждания в домашни условия (близо 20%).

Информираността по отношение на полово предаваните инфекции (включително ХИВ) респондентите показват, че са чували за редица заболявания. Това обаче не означава, че са наясно как да се предпазят или пък са в състояние да разпознаят дадена симптоматика. Просто това са наименования на полово предавани инфекции, за които респондентите са чували и могат да посочат от предложения списък. (Таблица 6)

Същевременно резултатите от дискусиите във фокус групи показват, че жените от селски региони имат понякога учудващо добра информация и особено за ХИВ и сифилис. Този резултат съвпада и с посочените заболявания от въпросниците.

Таблица 6. За кои от посочените полово предавани инфекции сте чували?

	Роми	Българи	Турци	Общо
ХИВ/СПИН	39	43	62	144
Гонорея	28	40	53	121
Сифилис	51	41	51	143
Хламидии	6	21	28	55
Друго ²	12	8	9	29

² Включва трихомони, гарднерела и срамни въшки.

Следващата група въпроси бе свързана с достъпа до здравни грижи. Първият въпрос бе “Имате ли здравни осигуровки?”.

Таблица 7. Имате ли здравни осигуровки?³

	Роми	Българи	Турци	Други	Общо
Да	20	44	62	1	127
Не	70	2	14	3	89

Потвърждава се и връзка между наличието на здравни осигуровки и образователното равнище – Таблица 8.

Таблица 8. Образователно равнище и здравни осигуровки

	Без образование	Основно образование	Средно образование	Висше образование	Общо
Имат осигуровки	8	22	70	27	127
Нямат осигуровки	29	45	15	0	89

Както се вижда, в голямата си част ромите нямат здравни осигуровки, като това е свързано с образователното им равнище и съответно с достъпа до работа. Не винаги обаче съществува точно такава зависимост и много често здравето се възприема като даденост, въпрос на късмет, а когато е необходимо ромите са склонни да заплатят за лечението си. Т.е. няма очакване за бъдещо събитие, за което е необходимо подсигуряване или въпросът със здравните осигуровки е изява на културен стереотип. В крайна сметка обаче културният стереотип може да бъде преодоляван чрез по-добро образование и сегментът на млади жени от турски произход показва тази възможност.

Въпросът с бедността е пряко свързан с **трафика с цел сексуална експлоатация**. На въпроса “Чували ли сте за случаи на трафик с цел сексуална експлоатация във Вашето населено място?”, повечето роми отговарят положително. Би могло да се заключи индиректно, че такива практики са популярни сред тези общности – твърдение, което се подкрепя и от данните на полицейски служби и НПО, работещи по темата. В Таблица 9. са посочени резултатите.

Таблица 9. Чували ли сте за случаи на трафик с цел сексуална експлоатация във Вашето населено място?

	Роми	Българи	Турци	Други	Общо
Да	65	13	24	3	105
Не	26	33	53	1	113

Следващият въпрос бе “Вярно ли е, че трафикираните момичета сами са си виновни?”. Общо повече от половината отговори са “не”, а при ромите повече от половината отговори са “да”. Това означава, че при ромите има тенденция за стигматизация на жертвите на трафик. Евентуално обяснение на тази ситуация може да бъде търсена в по-патриархалния модел на тези етнически групи.

Търсене на опора в семейството се показва и при следващата хипотеза: “Ако попаднете насила в чужбина, от кого ще потърсите помощ?”. В повечето случаи ромите (и донякъде турците) биха се обърнали за помощ към техни роднини, докато българите биха потърсили българското посолство в съответната страна. Като цяло и трите групи не биха потърсили помощ от местната полиция, но все пак най-голямо доверие в нея имат българите.

³ Две жени не са отговорили на този въпрос.